

«L'Ajuntament de Tarragona no té encara una estratègia smart»

Entrevista a Santiago Castellà, director de la Càtedra Tarragona Smart Mediterranean City de la URV

Santiago Castellà, 48 anys, és professor i doctor en dret internacional i exvice rector de relacions externes de la URV. Ha estat el gran impulsor del concepte *Smart City* a Tarragona, que va cristal·litzar amb la creació de la Fundació Tarragona Mediterranean Smart City i la Càtedra universitària que ell mateix dirigeix.

Rafa Marrasé text | Pierre Grubius fotos

Parla amb passió sobre un concepte estrany per a molts ciutadans mentre assegura que «de la idea originària a com ha acabat, el projecte ha evolucionat una mica». Castellà afirma que Tarragona encara està molt lluny de les ciutats que tenen implantats els seus projectes smart i admet que tant ell com la Fundació no tenen poder decisiu ni executiu en els projectes que s'implanten a la ciutat.

Quins projectes hi ha actualment? Com a Fundació volíem construir un relat de com podia esdevenir Tarragona una ciutat intel·ligent. L'objectiu principal era, i això ha estat en el que més he treballat, establir una estratègia que permetés a Tarragona entrar en la dinàmica de ciutats intel·ligents. Paral·lelament es tractava de generar projectes i parlar amb entitats i empreses per dir-los que podien fer un projecte pilot que ajudés a incitar que a la ciutat es fessin coses en la dinàmica Smart. La tercera línia era acompanyar els projectes que es generaven.

Per exemple, anar a Repsol, que tenia un tipus d'asfalt i li proposàvem que s'implantés a la ciutat. La quarta part era el vessant divulgatiu.

Tot molt conceptual doncs. El concepte de ciutat intel·ligent ha evolucionat perquè inicialment estava pensat per aplicar molts sensors a la ciutat, als semàfors, als contenidors de brossa, a l'enllumenat. En fer-ho, ens vam adonar que generava un munt de dades, allò que es coneix com a Big Data. Un exemple: Barcelona té les dades de tots els vehicles que han entrat a la ciutat els últims tres anys. També existeixen dades del trànsit, del consum elèctric, dels desplaçaments dels ciutadans. Totes aquestes dades que abans es perdien, ara es troben emmagatzemades als servidors. Telefònica, que està comercialitzant tot això, pot saber quants francesos van anar a la fira Construmat. Ho fan a través del mòbil.

Ara que ho esmenta. Com identifiquen el mòbil per saber si és francès o no? Mitjançant

totes les connexions amb antenes mòbils que ha fet el telèfon. Saben que és un mòbil que té un contracte amb una companyia francesa. Què li poden preguntar a aquest mòbil? Doncs moltes coses: poden saber si el mòbil no s'ha mogut entre les 12 i les 2 del migdia i, per tant, poden saber si el propietari ha dinat a Passeig de Gràcia o al Born o com ha arribat a Barcelona.

Sempre s'ha dit que el concepte Smart City serviria per aportar més confort al ciutadà. En què ens beneficia tot això que ha estat explicant? De moment tenim moltíssimes dades acumulades. Per exemple, tu pots veure el que has gastat en llum fa tres anys. Cada empresa té les seves pròpies dades: Endesa té les del consum elèctric, l'ajuntament té les dades de tots els fanals...

Però els sensors no els posa l'empresa que subministra el servei, sinó una companyia especialitzada, no? Depèn. En el cas de la llum i l'aigua hi ha telecomptadors. Als fanals, l'empresa que ho gestiona, té les

dades, als aparcaments igual. Aquestes dades queden emmagatzemades informàticament. Ara tenim una quantitat d'informació brutal que ens permet, creuant totes aquestes dades, fer preguntes que no ens havíem fet. Per exemple: l'empresa d'aigües de Londres pot saber com es troba una persona gran. Aquest ancià, que forma part del programa de teleassistència, si fa més de 4 hores que no obre una aixeta, salta una alarma i el truquen per veure si està bé.

Això ho feia Creu Roja en el seu moment amb un penjoll que tenien els ancians. Efectivament. Ara això no cal. Aquest sistema de recopilació d'informació també serveix per saber si hi ha una fuga. Abans només ho sabies quan t'arribava la factura.

En una entrevista amb Gemma Galdon, directora d'Ètiques Consulting i investigadora del departament de Sociologia de la Universitat de Barcelona, ella ens advertia de la vulnerabilitat del ciutadà envers totes les dades que les empreses

i les administracions tenen de nosaltres. Segons Galdon, moltes empreses tenen dos models de negoci: el del contracte amb l'administració i la venda a empreses de màrqueting de les dades que aconseguixen a través del servei que ofereixen a l'administració. Això és així? Sí. Moltes empreses es plantegen aconseguir un valor de les dades que tenen. Les companyies s'han plantejat que amb aquestes dades poden no només vendre-les sinó utilitzar-les i fer de consultors. És a dir, si jo tinc un gimnàs i m'ado- no que els clients quan acaben de fer esport van a esmorzar o a berenar, potser el que m'interessa és obrir un bar al davant.

Bé, si jo vaig a un gimnàs, com quan vaig al supermercat i em demanen la targeta de fidelització, puc cedir les dades o no. El problema que veig és que anant pel carrer o fent servir determinats serveis públics, puc estar cedint dades que no vull que ningú tingui. Això a Tarragona passa? A Tarragona hi ha molt poca sensorització. La Fundació impulsa el debat i que es parli del tema *Smart*. Gairebé no hi ha cap servei municipal que utilitzi sensors. Hem fet proves amb l'accés de vehicles a la Part Alta...

Si s'implanten nous sistemes de sensors a Tarragona, es vigilarà que això sigui així? És a dir, els tarragonins podem estar tranquils en el sentit que no es comercialitzaran les nostres dades? Això és un tema que se m'escapa.

Com diu? Nosaltres no entrem a veure com licita l'Ajuntament, no és la nostra funció.

A Tarragona tenim alguna tecnologia de risc en aquest sentit? Si em connecto al wifi de la Part Alta, algú té accés al meu telèfon? Crec que no. No estic segur perquè aquest programa no depèn de mi. On podem tenir moltes dades emmagatzema-

des és en els aparcaments del carrer. Es pot saber on aparques cada vegada i quant de temps. No sé si en aquell contracte, en aquella licitació, les dades se les queda l'Ajuntament o l'empresa. Un dels problemes que té l'Ajuntament és que cada empresa que recull dades ho fa en un format diferent i això fa molt difícil interconnectar aquestes dades.

Gemma Galdon em comentava que, en molts casos, els ajuntaments adquirien tecnologia sense saber massa les seves possibilitats perquè els tècnics de l'administració no tenen, generalment, la formació necessària per a aquesta tecnologia. Vostès estan treballant per formar als professionals municipals? El novembre iniciem un postgrau a la URV per formar quadres municipals de tot el territori, que no siguin només de l'àmbit de les telecomunicacions, sinó que entenguin tot el canvi que es produirà en l'àmbit de les ciutats intel·ligents.

Vostè, en un article al Diari de Tarragona publicat el 18 de gener de 2015 deia literalment que "ningú pensa en ciutats plenes de sensors generadors de molta informació", però en el mateix diari, el 19 d'abril de 2015, parlava del concepte «ciudadà sensor» i el 17 de maig del mateix any escrivia: «La progressiva instal·lació de sensors per a prestació de serveis a l'espai públic suposarà l'acumulació massiva de dades (Big Data) i així poder-les posar en obert». Aleshores, les ciutats s'ompliran de sensors o no? No es tracta que ja ningú pensi en els sensors, sinó que la instal·lació dels mateixos ja no és la clau. Abans la preocupació era generar dades, fins i tot en els aparcaments es feia un forat a cada plaça per posar-hi un sensor. Ara no, ara la generació de dades és automàtica. Mira, hi ha empreses a Estats Units que ja no fan fitxar als treballadors, els hi diuen que han de portar el mòbil sobre.

No estem creant un Big Brother allà on diem Big Data? Un dels màxims teòrics en tot això és Richard Florida i que sempre diu: a ningú li agradaria viure en una ciutat massa intel·ligent.

«A ningú li agradaria viure en una ciutat massa intel·ligent»

Vostè està d'acord amb aquesta frase? Sí, és clar. La tecnologia es pot utilitzar per controlar molt als ciutadans i per saber allò que fan o per generar molta més democràcia i participació. La implantació implacable de les tecnologies farà que el més fort i qui estigui millor posicionat sigui qui en tregui profit. S'ha de pensar, doncs, per què han de servir les noves eines. El més important no és la quantitat de dades que es poden obtenir sinó l'ús ètic d'aquestes dades. Per exemple, és ètic preguntar arran de les dades per la salut de les persones? Posaré un exemple: a Nova York van fer un programa experimental que detectava que les persones que s'havien suïcidat l'últim any havien tingut un patró de comportament molt similar amb el telèfon mòbil. Tenim dret a entrar preventivament? En aquest cas sóc un defensor màxim de la intimitat i la llibertat de les persones.

Per tant, entenc que vostè vigila que tot això que fem a Tarragona respecti la privacitat dels ciutadans. Jo no vigilo el que fa l'Ajuntament.

Quan l'Ajuntament de Tarragona decideix fer o implantar algun tipus d'acció amb tecnologia smart, no el truquen per a consultar-lo? No. La Fundació és com un bolet independent que té una lògica més d'implicar la ciutat i afavorir que es facin coses.

Vostès tenen alguna incidència en els projectes smart que s'apliquen a la ciutat? Depèn

de quins. Per exemple, si sabem que Repsol fa uns asfalts concrets sostenibles, parlem amb l'Ajuntament per veure si han de fer una obra i es poden posar aquells asfalts allí.

Per tant, no depèn de la Càtedra o de la Fundació què fa l'Ajuntament amb aquest tipus de coses, no? No, no depèn de nosaltres.

Si vostès detecten alguna cosa que no funciona, li diuen a l'Ajuntament? Nosaltres convidem als tècnics municipals a jornades i allí es parla de tot això. Per exemple, el programa de reconstrucció virtual de la Tarragona romana, jo crec que és molt bo i el potenciaria molt més del que es fa. Cada visitant de la ciutat hauria de tenir aquesta aplicació o saber que existeix. Jo també faria un programa brutal d'eficiència energètica a Tarragona, però, clar, a mi no m'han escollit per ser alcalde.

Quin tipus de programes d'eficiència energètica? Mira, a Barcelona, a l'edifici del Liceu, van fer un programa d'eficiència energètica exemplar, però només anant a buscar les dades, sabent on tenien els comptadors i tot això, van reduir la despesa en un 10%.

Si vostè ho veu tan clar, aleshores per què no es fa? No sóc jo qui pren les decisions ni qui controla el pressupost.

Li han consultat alguna vegada? Sempre que em conviden, dono la meua opinió amb molta independència.

Li han fet cas alguna vegada? Home, es va crear la Fundació Tarragona Smart Mediterranean City.

Aleshores, la Fundació és un òrgan purament consultiu? Fins i tot massa. Som un òrgan que fa coses per impulsar que la societat conegui tot aquest con-

cepte smart.

Però no tenen un poder executiu. No.

Decisiu tampoc. Tampoc. És més, si a nosaltres ens interessa fer un projecte en què ha estat implicat l'Ajuntament, ells poden dir que no els interessa i no es fa. De fet, això ha passat.

«La Fundació Tarragona Smart Mediterranean City no té cap poder decisiu ni executiu en temes smart»

Un dels primers grans projectes *smart* que es van fer a Tarragona i que es va publicitar molt va ser el jardí vertical de la Tabacalera. Es va dir, fins i tot, que la ciutat de Chicago s'havia interessat pel projecte però més endavant es va saber que no era gens eficient energèticament. Allò va ser un error? Allò no va ser una idea nostra, sinó de l'Oficina de Projectes de l'Ajuntament. La idea era molt bona. En tots aquests anys, però, han sorgit solucions molt millors per aquest tipus de problemes. Segurament si l'Oficina de Projectes ho fes ara, faria un projecte millor, però no em d'oblidar que aquest jardí va guanyar un premi al seu moment. A mi em sembla molt bé que es facin aquest tipus de projectes que, però, mai seran un èxit del tot. Amb tot, aquestes iniciatives en què et planteges solucions diferents serveixen per sortir de la dinàmica habitual. Crec que falten més iniciatives com aquestes, diferents. Tarragona necessita un altre dinamisme en el tema *smart* com la implantació de la bicicleta a la ciutat, l'energia solar, fer els pavellons esportius municipals més eficients, etc. Cal fer proves i anar mirant.

Exliqui'm això dels pavellons esportius. Els sostres retrac-

tils, que són molt bonics quan s'obren, són molt ineficients energèticament. Podríem demanar a la indústria química que ens fes uns plàstics molt millors i provar-ho a les nostres instal·lacions. Però passa el de sempre: hi ha pocs fons i existeix la cultura de fer les coses com sempre s'han fet.

Volem ser innovadors però no tenim la cultura de la innovació. Així és. A la Fundació volem canviar aquest xip. De fet, nosaltres vam crear el Ciberàgora fa cinc anys per parlar de temes purament informàtics i ara ho estem enfocant cap a temes *smart* en tots els aspectes.

Parlava vostè d'ineficiència. Gemma Galdon també em comentava les dificultats que tenen els ajuntaments o els polítics per admetre que la tecnologia utilitzada no fos eficient. Per exemple, m'explicava que molts ajuntaments insisteixen a instal·lar càmeres de vigilància al carrer per fer disminuir la delinqüència. Si els índexs de criminalitat no baixen, en lloc de replantejar l'estratègia, s'instal·len més càmeres. Costa que els polítics canviïn de rumb? En el cas que parlàvem abans, s'hauria de desmuntar el jardí de la Tabacalera? Tabacalera va ser una bona idea que s'hauria d'anar millorant. El tema dels coloms, de l'aigua... Amb tot, aquella zona i aquell gran edifici haurien de ser el punt *smart* de la ciutat. Un lloc on es recarreguessin els vehicles elèctrics, instal·lar panells solars, etc. Una part de la ciutat hauria de ser el banc de proves per tots els projectes *smart*.

«Tabacalera hauria de ser la zona *smart* de Tarragona»

Bé, la zona *smart* de Tarragona que vostè reclama havia de ser el barri de Campclar. Efecti-

vament. De fet, hi va haver una conferència de l'alcalde en què va anomenar aquella zona de Campclar com a districte *smart*.

Aquest districte *smart* ha quedat en no res? Nosaltres vam treballar amb una consultoria per intentar aplicar algunes de les noves tecnologies i materials allí. Amb tot, aquest tipus de coses s'han de plantejar amb molt de temps perquè a la constructora, un cop s'ha licitat l'obra, no li pots imposar un cert tipus de material. Amb tot, aquest districte *smart*, en ser nou, sí que comptarà amb moltes zones verdes i un bon tractament de l'aigua.

Vaig estar buscant si Tarragona formava part d'algun rànding de ciutats intel·ligents i... Bé, nosaltres formem part d'un punt de trobada de la Unió Europea, tot i que no estem en cap dels grups de treball.

L'IESE elabora un llistat anomenat *Cities in motion*, però Tarragona no surt enlloc. Amb tota la raó no surt. Hi ha ciutats molt avançades en la implantació de la tecnologia i com explicar-la i Tarragona queda lluny de tot això.

Queda lluny perquè no l'estem implantant o perquè no l'estem explicant? Queda lluny perquè el nostre concepte és molt més holístic, molt més ampli, que no es limita a instal·lar simplement tecnologia, sinó a fer projectes que tinguin a veure amb l'eficiència energètica, la sostenibilitat o la salut. L'Ajuntament de Tarragona no té encara una estratègia *smart*. Tenim una

Fundació per parlar de tot això. En canvi, hi ha ciutats que estan fent un pla de desenvolupament urbà sostenible, a Espanya concretament deu ciutats tenen un full de ruta per saber què han de fer per ser intel·ligents. Tarragona té altres coses, com fer els Jocs.

Sí, però juntament amb els Jocs Mediterranis, el projecte Tarragona Smart City era l'altra joia de la corona per a l'alcalde Ballesteros i els dos es fixaven pel 2017. Jo mai he tingut la sensació que s'hagués de treballar perquè Tarragona fos una ciutat intel·ligent el 2017, entre altres coses perquè una ciutat intel·ligent no és un punt d'arribada. Com deies, ara es parla de ciutats en moviment (*cities in motion*). A Tarragona, en l'aplicació de serveis intel·ligents urbans, encara no ha arribat la fase d'implantar-ho.

Quin és el futur doncs? Tarragona està molt ben posicionada, falta una visió molt més gran en l'àmbit territorial perquè la ciutat no és massa gran. Falta, però, trobar una línia o dues en què Tarragona s'ha d'especialitzar. Una, la que ha quallat més, és la del Patrimoni, fent una ciutat intel·ligent a través del patrimoni. L'altra línia que costa més i on em sento una mica profeta en el desert, és la química. Hem d'aconseguir que es passi d'una química bàsica a una química intel·ligent, allò que parlàvem dels pavellons. D'aquesta manera tindrem una indústria química basada en la investigació i la recerca i no tant en la producció i això farà que es quedi al territori i li aportarà un valor afegit.

